CZĘŚĆ XLVI — № 69. ROK 23 — (1852.)

TYGODNIK
PETERSBURSKI.
GAZETA URZĘDOWA KRÓLESTWA POLSKIEGO.

Wychodzi we WTORKI i PIĄTKI. Prenumerata przyjmuje się pod adresem do Wydawcy Tygodnika w Petersburgu, lub do Expedycyi Gazet Petersburskiego Pocztamtu, nadto we wszystkich Pocztowych urzędach w Cesarstwie i Królestwie.

Cena: ROCZNA w Rossyi z pocztą, a w Stolicy, z noszeniem do mieszkań, 15 rubli. PÓŁROCZNA 8 rubli srebrem.

WTOREK, $\frac{9}{21}$ Września.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

PETERSBURG, $\frac{8}{20}$ Września.

N. Cesarz Jmć wyjechał w przeszły Wtorek, 2 Września, z Petersburga, udając się w głąb Państwa.

— JJ. CC. Wysokości WW. XX. Mikołaj Mikołajewicz i Michał Mikołajewicz poprzedzili J. C. Mość, wyjechawszy w tęż podróż w nocy na 2 Września.

Przez Rozkazy dzienne Cesarskie w Wydziale Wojskowości, z dnia 31 Sierpnia, zostający przy Oddzielnym Kaukazskim korpusie, Pułkownik Jeneralnego Sztabu *Kapher*, mianowany pełniącym obowiązki Naczelnika Sztabu wojsk na linii Kaukazskiej i Czarnopomorzu (Черноморія), z pozostaniem w Sztabie Jeneralnym; — 1 Września, Pułkownik pułku Strzelców gwardyi *Tichocki*, mianowany Dowodzcą 1 Uczebnego pułku Karabinjerów; — Dowodzca 4 korpusu piechoty, Jenerał-adjutant, Jenerał jazdy baron *Osten-Sacken*, otrzymuje urlop dla poratowania zdrowia, do Krymu, na rok jeden, z uwolnieniem od pomienionego dowodztwa i z pozostaniem Jenerał-adjutantem; — Wykreślony zostaje ze spisów, zmarły Dowodzca 1 pułku Uczebnego Karabinjerów, Jenerał-major *Kurłow;* — 2 Września, wykreślony zostaje ze spisów, zmarły Pułkownik inżenjerów polowych *Horbaczewski.*

— Przez Ukaz Cesarski do Komitetu Syberyjskiego z dnia 15 Sierpnia, J. C. Wysokość Wielki Xiążę Konstantyn Mikołajewicz, mianowany Członkiem tegoż Komitetu.

Rozkazy dzienne Cesarskie, *w Wydziale służby Cywilnej.*

26 Sierpnia, (w Peterhofie.) Kommisarz dla poskromienia kradzieży koni w pow. Kamienieckim, Sekretarz Gubernijalny *Kowerski*, uwolniony zostaje od służby; — otrzymują dymisyą od służby na własną prośbę: Naczelnik Stołu Urzędu Podolskiego powszechnej Opieki, Radzca Honorowy *Studzicki*, Horodecki Marszałek powiatowy Sztabs-kapitan *Azanczewski*, Sekretarze Gubernijalni: Członek Kijowskiego inwentarzowego Komitetu *Jaczewski*, Dozorca kwartałowy Mohylewskiej Policyi *Prus-Grzybowski*, i Sprawnik Ziemski powiatu Klimowickiego *Ilinicz;* — Mianowani Zarządzającemi Komorami Celnemi: Zawichostską, były Zarządzający zwiniętą Ustiługską Komorą, Radzca Dworu *Sokołow*, Wincentską, były urzędnik do szczególnych poleceń przy Naczelniku zwiniętego okręgu Celnego Grodzieńskiego Radzca Honorowy *Jakuszewski* i Grodziską były Kasyer byłej tamże Komory *Cieszewski;* — Lekarz II klassy *Pęcki*, Nadzorcą farb i aptecznych materyałów Komory Zawichostskiej.

27 Sierpnia, (tamże.) Dymisyonowany, Rejestrator Kollegialny hrabia *Mostowski*, zostaje na nowo przyjęty do służby i mianowany Dozorcą Szkół powiatu Swięciańskiego; — Cenzor Moskiewskiego Komitetu Cenzury Radzca Stanu xiążę *Lwow*, zostaje wykreślony ze służby za niedbałość w pełnieniu obowiązków; — Następni urzędnicy Królestwa Polskiego, za wysługę lat zostają podniesieni do rang: Radzcy Kollegialnego, Radzcy Dworu: pełniący obowiązki: Inspektora Urzędu Lekarskiego gubernij Płockiej i Augustowskiej *Siennicki*, ze starszeństwem od 16 Lutego 1849 i Naczelnika oddziału Kancellaryi Kommisyi Rządowej Spraw Wewn. i Duchow. *Szadbej*, od 25 Września 1851 roku; — Radzcy Dworu, Assesorowie Kollegialni: Referent tejże Kommisyi *Kobyłecki*, od 5 Października 1851 i pełniący obowiązki Naczelnika powiatu Kaliskiego *Merfeldt*, od 29 Sierpnia 1847 roku; — Assesora Kollegialnego, Kommisarz Policyi miasta Warszawy, Radzca Honorowy *Pawłowicz*, od 17 Września 1851 r.; — Radzcy Honorowego,

Sekretarze Kollegialni, pełniący obowiązki: Sekretarza 1 klassy Kommisyi Rządowej Spraw Wewn. i Duch. *Kozicki*, od 20 Października 1851, Expedytora Płockiego Rządu Gubernijalnego *Bulewski*, od 26 Października 1842, i Burmistrza miasta Pabianic *Bartkiewicz*, od 3 Maja 1845, i Tłumacz Rady Lekarskiej Królestwa *Papłoński*, od 19 Września 1844 roku; — Sekretarza Kollegialnego, Sekretarze Gubernijalni: pełniący obowiązki Burmistrzów miast: Janowa *Gałecki*, od 7 Czerwca 1851, Wodzisława *Hryniewicz*, od 30 Września tegoż roku, miasteczka Skaryszewa *Mędrzecki*, od 29 Stycznia 1849, Tłumacza Zarządu Wojennego Naczelnika powiatu Sieradzkiego *Kleszczyński*, od 3 Maju 1850 roku.

28 Sierpnia, (w Petersburgu.) Pełniący obowiązki Mohylewskiego Gubernijalnego Strapczego Spraw Skarbowych Sekretarz Kollegialny *Kozicki*, za wysługę lat podniesiony zostaje do rangi Radzcy Honorowego; — Wypuszczony po ukończeniu kursu z Wileńskiego Szlacheckiego Instytutu *Ogiński*, mianowany Kuratorem zbożowych zapasowych magazynów powiatu Dynaburgskiego; — Następni urzędnicy Królestwa Polskiego za wysługę lat otrzymują rangi: Assesora Kollegialnego, Nadzorca więzienia w Janowie (gubernii Lubelskiej) *Czarnocki*, ze starszeństwem od 23 Stycznia 1849 roku; — Radzcy Honorowego, Burmistrz miasta Ostrowia (gub. Lubelskiej) *Dembczyński*, od 3 Sierpnia 1830 roku, pełniący obowiązki: Nadzorcy Łęczyckiego śledczego (indagacyjnego) więzienia *Rajszel*, od 24 Lutego 1848, Burmistrzów miast: Balwierzyniec (gub. Augustowskiej) *Karliński*, od 5 Marca 1850, Wohynia (Lubelskiej) *Liber*, od 24 Października 1844, Dąbia (Warszawskiej) *Żychliński*, od 29 Sierpnia 1840, Daleszyc (Radomskiej) *Bacciarelli*, od 18 Czerwca 1844 i Stopnicy (tejże gubernii) *Dębicki* od 15 Czerwca 1834.

30 Sierpnia (w Peterhofie.) Minister Spraw Wewnętrznych, Rzeczywisty Radzca Tajny hrabia *Perowski*, mianowany Ministrem Udziałów i Zarządzającym Gabinetem J. C. Mości, oraz Prezesem Kommisyi budowania Isakjewskiego Soboru; — Dymisyonowany w 1850 roku z pułku Ułanów J. C. Wysokości W. X. Następcy Cesarzewicza w randze Rotmistrza *Bohomolec 1*, przyjęty zostaje do służby i mianowany Dozorcą Akcyzy w powiecie Trockim, z zamianą rangi na Sekretarza Kollegialnego; — Dymisyonowany w 1841 roku z korpusu Inżenjerów Osad wojskowych z czynem Porucznika, obecnie pełniący obowiązki Augustowskiego powiatowego Inżenjera XIII okręgu *Bogusławski*, przemianowany zostaje na Prowincyonalnego Sekretarza; — Pomocnik Buchaltera Zarządu XIII okręgu Dróg Kommunikacyi i Budów publicznych Radzca Honorowy *Pietkiewicz*, otrzymuje dymisyą od służby na własną prośbę; — Pomocnik Sekretarza Kancellaryi Wileńskiego Wojennego, Grodzieńskiego, Mińskiego i Kowieńskiego Jenerał-Gubernatora, Radzca Honorowy *Nagrodzki*, mianowany Dozorcą Akcyzy w powiecie Dzisieńskim, a Młodszy Pomocnik Dyrektora Kancellaryi Wileńskiego Cywilnego Gubernatora, Sekretarz Kollegialny *Méranville de Sainte Claire*, pełniącym obowiązki takiegoż Dozorcy w powiecie Wileńskim.

31 Sierpnia. Następni urzędnicy w Królestwie Polskiém, za wysługę lat, zostają podniesieni do rang: Radzcy Dworu, Pisarz Trybunału Cywilnego Warszawskiego Assesor Kollegialny *Wojtowicz*, ze starszeństwem od 4 Kwietnia 1852; — Assesora Kollegialnego, pełniący obowiązki Naczelnika oddziału Rządu Gubernijalnego Augustowskiego *Łubieński*, od 15 Sierpnia 1849; — Radzcy Honorowego, Starszy Rachmistrz Kommisyi Rządowej Przych. i Skarbu *Paczkowski*, od 4 Kwietnia 1836, i pełniący obowiązki Konsumcyjnego Expedytora w Pułkowie pod Warszawą *Bobolecki*, od 24 Lipca 1842 roku; — Sekretarza Kollegialnego, Kommisyi Rządowej Sprawiedliwości: Sędzia do poleceń szczególnych *Borkowski* i Referent *Piotrowski*, obaj ze starszeństwem od 6 Kwietnia 1852 roku.

— Przez Ukazy Cesarskie do Kapituły Orderów ,z dnia 30 Lipca, mianowani najłaskawiej kawalerami orderów: Św. Stanisława 2 klassy, oficerowie służby Cesarsko-Austryackiej: Dowodzcy Instytutu konnej jazdy w artylleryi *Nadosi von Nada*, z pułku ułanow Arcyxięcia Maxymiljana № 8 *Barburczi*, z pułku ułanów Cesarza Franciszka Józefa № 6 *Muller*, z korpusu pijonerów *Angioli*, z pułku pogranicznego piechoty pierwszego Banatu № 10 *Horetzky von Horkau*, z takiegoż pułku Banatu Illyryjskiego № 14 *Hawann*, z pułku Huzarów Xięcia Karola Bawarskiego № 3 *Olgwiay von Olgwia*, Xiążę de *Reüss-Köstritz*, i hrabia *Mensdorff*, z 2 pułku Artylleryi *Rasterholzer* i *Hoger*, liczący się w artylleryi baron *Lenk*, zostający przy fabryce broni w Wiedniu *Fischmeister*, zostający przy Ludwisarni Wiedeńskiej *Plechinger*, Adjutanci Cesarza Jmci kapitani: pułku ułanów Xięcia Karola Lichtenstein № 9 *Korst von Karstenwerth*, z pułku huzarów J. C. Wysokości W. X. Mikołaja Mikołajewicza hrabia *Königsegg-Adlendorff*, z pułku pieszego Arcyxięcia Raynera № 11 *Schwartzer*, z pułku pogranicznego piechoty 1 Banatu № 10 *Frohlich von Salianze*, Dyrektor Kancellaryi Koniuszego Dworu Cesarsko-Królewskiego Radzca Regencyi *Matll von Lowen-Kreütz*, zostający przy Gubernatorze Jeneralnym Wiednia, Radzca Policyi *Nilius*, Doktorowie Medycyny: Lekarz szpitalu Ludwika w Pesth *Jakubowicz* i *Krüner*; — Tegoż orderu i klassy, Pułkownik artylleryi w służbie J. K. W. Xięcia Modeny hrabia *Guerra*, Szambelan tegoż Xięcia hrabia *Volto*, i urzędnicy Dworu J. K. W. Xięcia Parmy, hrabiowie *Dall'Asta* i *Trombetti*; — Tegoż orderu 3 klassy, oficerowie i urzędnicy służby Cesarsko-Austryackiej: Porucznik pułku Tyrolskiego strzelców *Spachholtz*, podporucznicy pułku dragonów Wielkiego Xięcia Toskanii hrabia *Zichy 2* i Xiążę *Metternich*, żandarmów Gwardyi *Stangelmayer*, 10 bataljonu strzelców *Wenzel-Meder* i *Pruski*, oficer zarządu stajen Dworskich *Raymond*, Kontroler zarządu pałaców Cesarsko-Królewskich *Riedl*, Kapitan żeglugi na Dunaju *Schroll*; — Tegoż orderu

i klassy, Szambelani J. K. W. Xięcia Permy, porucznicy batalijonu Gwardyi: Margrabia de *Celio-Calcagnini* i hrabia *Annibalo-Cassoli* oraz porucznik jazdy, służby J. K. W. Wielkiego Xięcia Badeńskiego *Wirth.*

Rozkaz dzienny Głównego Naczelnika wojskowych zakładów Wychowania.

w Peterhofie, 15 Sierpnia 1852 roku, № 1578.

„N. Cesarz Jmć raczył uszczęśliwić Mię Reskryptem treści następującej:

Wasza Cesarska Wysokości.

„Z uczuciem serdecznej pociechy przejrzałem zdanie sprawy o stanie Wojskowych Zakładów Wychowania w roku 1851. Nowo otwarty Alexandryński Sierocy korpus Kadetów, pomnożył liczbę rozsadników kształcenia Ruskiej szlachetnej młodzi, w duchu chrześciańskiej moralności i wojskowej zalety. Młodzianie, przeznaczeni do chlubnego zawodu obrońców Ojczyzny, znajdując w murach tych zakładów ojcowską o sobie pieczę, nabywają, wraz z gruntownemi w naukach wiadomościami, wprawy ku ścisłemu pełnieniu przyszłych obowiązków służby i przechodzą w szeregi wojskowe posiadając wszystkie warunki, jakich Ja wymagam od Moich oficerów.

„Ukształcenie tych młodych ludzi, ich rodziny, i ogólna Rodzina nasza, Armija, bezpośrednio są winne Waszym niezmordowanym trudom i światłej troskliwości.

„Z duszy dziękując Waszej Cesarskiej Wysokości za skuteczne dopięcie tyle ważnego i pożytecznego celu, polecam Wam oświadczyć Moje zadowolenie Członkom Rady Zakładów Wychowania, a w szczególności tym, którzy odbywali w roku ubiegłym inspektorski ich ogląd."

Na oryginale własną J. C. Mości ręką podpisano:

„*MIKOŁAJ.*"

Krasne Sioło, 12 Sierpnia 1852 roku.

„Ze czcią i uwielbieniem przyjmuję i z wdzięcznością oddaję PP. Członkom Rady tę łaskę Monarszą.

„Za powinność serca poczytuję udzielić ją i wszystkim innym sumiennym pomocnikom Moim: dziękuję z duszy PP. Dyrektorom, Inspektorom klass, Głównym Nadzorcom, batalijonowym i rotnym Dowodzcom, i w ogóle wszystkim oficerom i nauczycielom.

„Jedynie tylko prace wespół nas wszystkich, połączone i jednomyślne, gorliwe i poczciwe, mogą zapewnić postępy zakładów na pożytek Wielkiej Ojczyzny naszej, na pociechę Wielkiego Monarchy naszego.

„Nie ustawajmy w pracy, nie ustawajmy w zamiłowaniu naszego pracowitego i świętego dzieła — i Armija zawsze z chlubą przyjmować będzie dzieci nasze do swych wsławionych hufców.

„Dzięki wam, moje dobre dzieci: oto już przez trzy lata Mię radujecie; Ja was czule kocham, i im więcej poznaję, tym więcej was miłuję.

„Wiem że też Mię miłujecie. Z tém wzajemném uczuciem Mój i wasz Ojciec będzie z nas zawsze zadowolony.

„Reskrypt Cesarski ma być zachowany w skrzyni Aktów Rady.

„Rozkaz dzienny ma być odczytany w obec Mistrzów i uczniów po wszystkich zakładach wojskowych wychowania, w Petersburskich w dniu przysięgi."

Podpisał: *Jenerał-Adjutant ALEXANDER.*

Zdanie Rady Państwa, Najwyżej *zatwierdzone 11 Lipca 1852.*

„Rada Państwa, w połączonych Departamentach Prawodawczym i Spraw Królestwa Polskiego, i na Zgromadzeniu Ogólnem, po roztrząśnieniu przedstawienia Ministra Sprawiedliwości o sposobie zaświadczania autentyczności aktów, sporządzanych w Królestwie Polskiém i Wielkiém Xięztwie Finlandskim, i przyprowadzanych do skutku w Cesarstwie i nawzajem, zgodnie ze zdaniem tegoż Ministra, oraz Ministrów — Sekretarzy Stanu: Królestwa Polskiego i Wielkiego Xięztwa Finlandskiego *uchwaliła zdanie*, następujące: I. W zamian artykułu 601, Prawa Cywilnego (Układu Praw Tom X) postanowić w tym przedmiocie załączające się przy niniejszém prawidła. II. Punkta 5 i 6. Załączenia do artykułu 2,221 Prawa Cywilnego, (Układu Praw Tom X) o postępowaniu sądowém w sprawach między obywatelami Cesarstwa i Królestwa Polskiego, zredagować jak następuje: „Punkt 5. Ważność obligu lub wexlu, umowy lub innego aktu, uznaje się na zasadzie praw tego kraju, według ustaw i form którego akty były sporządzone. „Punkt 6. Wyroki Sądów, tak Cesarstwa jak Królestwa, w sprawach majątkowych i długowych, wykonywają się w tym kraju, gdzie postanowione zostały. Lecz kiedy wyrokami Sądów w sprawach długowych zasądzone będzie uzyskanie, majątku zaś z któregoby takowe mogło być dopełnione, w tym kraju nie ma, a poszukujący wskaże w drugim kraju należący do dłużnika majątek, w takim razie wyrok przyprowadzać do skutku w tym kraju, gdzie majątek jest położony i porządkiem prawami tegoż kraju przepisanym. Obok czego należy zachować co następuje: a) w Królestwie, wyroki prawomocne, zapadłe w sądach Cesarstwa, mają być wykonywane, na prośbę strony powodowej, przez Prezesów sądów właściwych; ku czemu Powód powinien poprzednio wyjąć w Sądzie Cesarstwa, poświadczoną według prawa kopiją wyroku, z napisem, iż wykonanie takowego pozwala mu się wyjednać w Królestwie Polskiém, jakową kopiją Powód powinien załączyć do swojej prośby; podpisy urzędników na kopii mają być poświadczone przez miejscowy Rząd Gubernijalny, który o każdem takiém poświadczeniu zawiadamia Kommisyą Rządową Sprawiedliwości, a ta ze swej strony przesyła o tém wiadomość Prezesowi właściwego Sądu; b) w Cesarstwie wyroki Sądów Królestwa, do wykonania podawane, mają być również przyprowadzane do skutku na prośbę strony powodowej przez urząd właściwy, za złoże-

niem tychże samych dokumentów; podpisy urzędników na kopii wyroku mają być poświadczone w Królestwie przez Kommisyą Rządową Sprawiedliwości, która o takowém poświadczeniu ma zawiadomić Rząd Gubernijalny tej gubernii, w której wyrok się wykonywa, Rząd zaś od siebie dać znać właściwemu urzędowi. W tych przypadkach ani w Królestwie, ani w Cesarstwie władze sądowe i wykonawcze nie mają wchodzić w rozpoznanie prawności poszukiwania i zapadłego o niém wyroku. III. Przyprowadzenie porządkiem przepisanym do skutku niniejszych postanowień, w czém takowe do Królestwa Polskiego i Wielkiego Xięztwa Finlandskiego się stosują, poleca się Namiestnikowi Królestwa i Finlandskiemu Jenerał-Gubernatorowi.»

W dniu 26 Sierpnia b. r. obchodzona była w Peterhofie dwudziesto-pięcio-letnia rocznica zarządu Ministerstwa Wojny przez Jego Swiatłość Jenerała jazdy, Jenerał-adjutanta Xięcia Czernyszewa.

O wpół do 10 zrana Xiążę przyjmował w pałacu Peterhofskim powinszowania wyższych urzędników Ministerstwa Wojny, oraz dowodzców i wyższych oficerów pułku Kawalergardów N. Cesarzowej, w którym Minister zaczął swoją służbę wojskową, kozaków Dońskich i części pułków Wzorowych.

N. Cesarz Jmć, odwiedziwszy Xięcia w jego pokojach, zajmowanych w pałacu, powrócił wraz z nim na galeryą, i tam, w obecności JJ. CC. Wysokości WW. XX. Konstantyna Mikołajewicza, Mikołaja Mikołajewicza i Michała Mikołajewicza, którzy Mu towarzyszyli, i Swego Głównego Sztabu, N. Pan raczył wynurzyć Swe najłaskawsze podziękowanie i zakończył temi słowy: «Dziękuję wam, nie za jeden dzień, ale za dwadzieścia pięć lat przyjaźni.» Następnie Jego Cesarska Mość raczył przemówić do urzędników Ministerstwa Wojny w łaskawych wyrazach o pełnieniu przez nich swych obowiązków w sposób szlachetny i odznaczający się, zupełnie zgodny z wolą Monarszą. Te słowa N. Pana pozostaną nazawsze w pamięci jubilata i jego podwładnych.

Gdy Cesarz Jmć opuścił pokoje i zostawił Xięcia jakby w rodzinném kole, otoczonego oddanemi mu urzędnikami Ministerstwa Wojny, Towarzysz Ministra xiążę *Dołgorukow* i Dyrektor Kancellaryi Ministerstwa baron *Wrewski*, przedstawili Xięciu Czernyszew adress, wyrażający uczucia wszystkich podkomendnych Xięcia. Urzędnicy ci za Najwyższem zezwoleniem, złożyli z dobrowolnych ofiar kapitał, na cel wychowania w rozmaitych zakładach dziesięciorga dzieci płci obojej pod nazwaniem *pensyonarjuszow Xięcia Czernyszewa.*

N. Pan raczył rozkazać iżby nadto potrzebna summa była corocznie użyta z kapitałów Ministerstwa Wojny dla wychowania jeszcze czterech płci obojej pensyonarjuszów pod témże nazwaniem, wybierając takowych z pomiędzy rodzin osób, które miały udział w świetnych czynach Xięcia, od roku 1812 do 1815. Xiążę Czernyszew, pragnąc ze swej też strony uczęstniczyć w tém pobożném dziele, do kapitału, ofiarowanego przez urzędników Ministerstwa Wojny dodał z własnej szkatuły summę 10,000 rubli srebrnych.

Następnie Jenerał-adjutant *Berg*, złożył jubilatowi adres, w imieniu oficerów Jeneralnego Sztabu. Na pamiątkę dnia tego i w dowodzie swej wdzięczności, PP. Jenerałowie i oficerowie tego wydziału wyjednali u N. Cesarza Jmci pozwolenie umieszczenia wizerunku Xięcia w jednej z sal Departamentu Jeneralnego Sztabu.

Trzeci adress, w imieniu Wojska Dońskiego Kozaków, był odczytany przez Pułkownika *Czebotarew* i N. Cesarz Jmć raczył zatwierdzić uchwałę szlachty i kupców wojska Dońskiego, o złożeniu kapitału na cel utrzymywania czterech pensyonarjuszów Jego Swiatłości z młodzi kozaków Dońskich.

Tegoż dnia, o godzinie 4, miała miejsce u Dworu Cesarskiego uczta, na którą byli wezwani wszyscy urzędnicy Ministerstwa Wojny i podczas której N. Cesarz Jmć raczył wnieść toast za zdrowie Xięcia Czernyszewa.

Umarł w Moskwie, 27 Sierpnia, mając lat 80 wieku, Senator, Jenerał-porucznik *Bołogowskoj.*

NOWINY Z KAUKAZU.

«Po zimowej wyprawie naszej, która zachwiała wpływ *Szamila* w Wielkiej Czeczni, ten buntownik, usiłując utrzymać ducha sprzeciwieństwa między mieszkańcami, osadził we wsi Gurdali, u stóp Kaczkałykowskiego gór grzbietu i w aułach Arguńskiego wąwozu, najbardziej nam nieprzyjaźnych zwolenników swoich, którzy nieustanne czynili napady na nasze granice.

«Dla skarcenia nieprzyjaciela i zniszczenia w samym zarodzie jego zamachów, Jenerał-porucznik xiążę *Bariatyński* postanowił dokonać spółczesne z różnych stron poruszenie na wielką Czecznię.

«W tym celu, 11 Sierpnia, o świcie, Fligel-adjutant Pułkownik xiążę *Woroncow*, ze 3 bataljonami piechoty i 4 secinami kozaków, przy 6 działach, zajął Mizamski przeręb. Przybywszy tamże, na godzinę 6 zrana z 7 secinami kozaków xiążę *Bariatyński*, pociągnął z całym oddziałem naprzód, przeszedł ku Szalińskiemu przerębowi i rozłożył się ponad Szawdonem. Tam połączył się z nim Jenerał-major *Maydel*, z 2½ bataljonami piechoty i 6 działami.

«Tegoż dnia oddzielne kolumny wysłane były od Szawdona ku Bassu i Germenczuk, pod dowodztwem Jenerał-majorów *Maydela* i *Boggowuta*.

«Z drugiej strony Pułkownik *Bakłanow*, ze 4 bataljonami piechoty i 11 secinami kozaków, przy 8 działach, przeszedł przez Kaczkałykowski grzbiet dla zniszczenia auła Gurdali. Kozacy, pod dowodztwem Pułkownika *Suchodolskiego*, okrążyli auł, gdy tymczasem Fligel-adjutant Pułkownik baron *Nikolai*, wpadł w środek. Po żywej walce, wszyscy, sta-

wiący opór czeczeńcy zginęli pod bagnetami, prócz 52, którzy broń złożyli; zabrano wszystkie trzody, a auł zniszczono ogniem.

«12 Sierpnia xiążę *Bariatyński* posuwał się dalej ku stopom Czarnych gór, i wrócił 13 tegoż m. do Groznej.

«Strata poniesiona przez nieprzyjaciela z powodu zniszczenia wszystkich jego zapasów zboża i siana, jest bardzo znaczna; niemniejsza być musi i w ludziach, sądząc z mnóstwa trupa, pozostałego w naszém ręku. Jeńców i czeczeńców, którzy się nam oddali, zebrało się już 195; prócz tego co chwila stawią się nowi.

«Z naszej strony, w ciągu tego trzydniowego poruszenia, któremu towarzyszyła uporczywa bitwa, jest zabitych 2 oberoficerów i 45 żołnierzy, ranionych 1 sztab-oficer i 245 żołnierzy.

«Dla uzupełnienia ogólnej porażki Czeczeńców Fligel-adjutant xiążę *Woroncow* pomknął się w Arguński wąwoz, w nocy na 15 Sierpnia, z 9 kompanijami piechoty i 3 seciami kozaków przy 4 działach, i okrążywszy trzy auły, zniszczył je do szczętu.

«W tej sprawie nieprzyjaciel stracił 32 zabitych i wielką liczbę rannych.

«Z naszej strony zabity 1 ober-oficer, i 9 żołnierzy, raniono 6 ober-oficerów i 51 żołnierzy.»

KRÓLESTWO POLSKIE.

Warszawa, 30 Sierpnia (10 Września.)

ROZKAZ DO ZARZĄDU CYWILNEGO KRÓLESTWA POLSKIEGO,

Z dnia 9 (21) Sierpnia 1852 r.

Przez postanowienia Rady Administracyjnej,

W Wydziale Kommisyi Rządowej Sprawiedliwości, mianowany: Pisarz Sądu Pokoju Okręgu Garwolińskiego Józef-Grzegorz Biernacki, pełniącym obowiązki Podsędka Sądu Pokoju Okręgu Sieradzkiego.

Przez rozporządzenia Kommisyj Rządowych i władz oddzielnych,

W Wydziale Kommisyi Rządowej Przychodów i Skarbu, mianowani: Spadły z etatu Inspektor Komory Zawichost Jan Rycerski, pełniącym obowiązki Pomocnika Rewizora Skarbowego w Okręgu Konińskim; sprawujący tymczasowo Urząd Podarchiwisty Wydziału Skarbowego w Rządzie Gubernijalnym Augustowskim Wincenty Mazurowski, pełniącym obowiązki tegoż Urzędu; 2 Adjunkt Archiwum Sekcyi dóbr i lasów Rządowych w Rządzie Gubernijalnym Augustowskim Alexander Wilczyński, pełniącym obowiązki 1 Adjunkta tamże; Aplikant Edward Borkowski, pełn. obowiązki Adjunkta 2 Archiwum Sekcyi dóbr i lasów Rządowych w tymże Rządzie Gubernijalnym, i spadły z etatu Rewizor Celno-Rogatkowy, Sekretarz Prowincyonalny Szymon Zembrzuski, pełniącym obowiązki Dozorcy rzezi przy służbie konsumcyjnej w Warszawie.

Przeniesieni, dla dobra służby: Podleśny Straży Adamczyska w leśnictwie Przasnysz Jakób Szuster, na pełniącego obowiązki podleśnego straży Olszowka w temże leśnictwie; Podleśny straży Olszowka w leśnictwie Przasnysz, na pełniącego obowiązki Podleśnego Straży Adamczyska w leśnictwie Przasnysz.

W Okręgu Naukowym Warszawskim, mianowani: Guwerner niższy Robert Kroemer, Nauczycielem przy Szkole powiatowej w Wieluniu i Władysław Skłodowski, Nauczycielem przy Szkole powiatowej w Warszawie.

Przeniesieni, dla dobra służby: Młodszy Nauczyciel przy Gymnazyum Gubernijalnym w Radomiu Alexander Kruchelski, na Nauczyciela do Szkoły powiatowej w Sieradzu; Nauczyciel przy Szkole powiatowej Realnej przy ulicy Freta w Warszawie, Józef Cetnarowicz, na Nauczyciela przy Szkole powiatowej w Wieluniu; Nauczyciel przy Szkole Wyższej Realnej w Kaliszu Walery Ladachowski, na Nauczyciela do Szkoły powiatowej w Wieluniu; Nauczyciel Nadetatowy przy Gymnazyum w Piotrkowie, Wincenty Gajewski, na Nauczyciela do Szkoły wyższej Realnej w Kaliszu.

W Dyrekcyi Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej, mianowani: Excentryk Ignacy Jankowski, pełniącym obowiązki Dozorcy drogowego, licząc od 20 Października (1 Listopada) 1851 i Excentryk Józef Maszadro, na pełniącego obowiązki Dozorcy drogowego, licząc od 4 (16) Lipca 1852 r.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

NIEMCY.

DARMSTADT, *9 Września.* J. C. K. Wysokość Wielka Xiężna Olga Mikołajówna i J. K. Wysokość Xiążę Następca Wirtembergski, Jej Dostojny Małżonek, przybyli tu dziś wieczorem dla odwiedzenia Rodziny Panującej. J. C. Wysokość W. X. Cesarzewiczowa Rossyjska Marya Alexandrowna i J. K. W. Wielka Xiężna Hesska znalazły się na stacyi drogi żelaznej w chwili przybycia Wysokich Gości i towarzyszyły im do pałacu Wielkoxiążęcego.

WIEDEŃ, *4 Września.* Zamierzają urządzić tu służbę ogniową na stopie wojennej, na wzór tego jak korpus podobny urządzony jest w Trieście i Medyolanie.

BERLIN, *11 Września.* Czytamy w gazecie *Spener:* «Zapewniają, że Xiążę Adalbert Pruski, Naczelnik artyllery i marynarki, złożył pierwszą z tych godności, żeby się całkiem oddać służbie morskiej, która ma szczególny dla J. K. Wysokości powab.

HAMBURG, *9 Września.* Król i Królowa JJ. Szwedzcy podróżujący pod nazwiskiem Hrabi i Hrabiny de Tullgarn, przybyli tu dziś o wpół do 9 godzinie rano, z trzema Xiążętami, Xiężniczką Eugenią i licznym orszakiem, złożonym z 43 osób. Przyjechali z Kolonii i wysiedli w hotelu Europy. Incognito pod którem NN. Państwo podróżują, nie pozwala żadnych uroczystych powitań i przedstawień. Królestwo

JJ. byli przyjęci na stacyi przez Ministra Szwedzkiego, hrabię Wrangel. Mają tu zabawić dwa dni, poczém zabiorą się w Lubece na statek parowy *Thor* w powrocie do Szwecyi.

— Wkrótce samo już tylko imię pozostanie z sekty, która wylęgła się przed laty kilku w Niemczech pod nazwaniem *nowych katolików*, czyli katolików *niemieckich*. Wypadki 1848 roku rozsiały po całym globie opowiadaczy nowego kacerstwa, a urządzenia policyjne, zabraniające ich schadzek, dokonały reszty. W dniu 30 Sierpnia towarzystwo neo-katolickie w Brombergu (w Prusiech) przeszło w massie na protestantyzm, wraz ze swym kapłanem.

ANGLIJA.

LONDYN, *8 Września*. Podług gazety *Morning Advertiser*, Pierwszy Minister Lord Derby i Minister Skarbu, P. Disraeli, niegdyś zagorzali stronnicy cła od zboża, mając zawsze na sumieniu odstąpienie od tego stronnictwa dla utrzymania się przy władzy, zamierzają na nowym Parlamencie wprowadzić przez jednego ze swych zwolenników rzecz o przywróceniu takowego cła. Wniosek ten będzie zapewna odrzucony ogromną większością, a wtenczas Ministrowie uroczyście oświadczą, że wyrzekają się ostatecznie polityki, tak dalece przeciwnej życzeniom narodu.

— W ciągu Sierpnia z portu Liverpool odpłynęło 61 okrętów z emigrantami do Ameryki i Oceanii, w liczbie 21,907 osób. Emigracya do Ameryki składa się w większej części z Irlandczyków i Niemców, zaś wychodzcy Oceanijscy są szczególniej Szkoci.

— W tej chwili w marynarce Stanów Zjednoczonych liczy się do 50,000 anglików, jako majtków; jest to prawie połowa tej liczby, służących w marynarce Anglii.

— Korrespondencye z Aten odebrane przez gazetę *Morning Advertiser* wspominają o fakcie, z ostatniej podróży Króla Othona, iż, zawijał do portu Korfu, ale na ląd nie wysiadał. Wielkorządzca Wysp Jońskich odwiedził J. K. Mość na okręcie; podczas kiedy okręt stał na kotwicy, zakaz był dany statkom miejscowym wychodzenia na morze, zapewna w celu uniknienia wszelkiej demonstracyi narodowości greckiej ze strony mieszkańców wysp Jońskich.

— Na miejsce zmarłego niedawno Vice-kanclerza, mianowany został M. John Stuart, exaltowany Tory, który się odznaczył swoim oporem przeciw reformie Sądu Kanclerskiego.

Londyn, 9 Września. Statek *Hellespont* przywiózł pocztę z Przylądka Dobrej Nadziei po 3 Sierpnia. Od daty ostatnich wiadomości żadne ważne działania wojenne przedsięwzięte nie były. Za to poczta pomieniona przywiozła ważny akt Rządu miejscowego. Jest to okolnik, wydany przez Wielkorządzcę jenerała Cathcart do mieszkańców pogranicznych Kolonii, którym wzywa ich do spółdziałania Rządowi za pomocą dobrowolnych ofiar w ludziach i pieniądzach i zapowiada, że w razie niezaskutecznienia tego wezwania, Rząd Angielski, który przez lat 30 prowadzi z ogromnym wydatkiem wojnę w ich interesie, pozostawi ich własnym środkom obrony. W Graham's Town i Port Elisabeth mieszkańcy pośpieszyli z zadośćuczynieniem takowemu wezwaniu.

— Gazeta *Morning-Post* z pewnością twierdzi, że Gabinet Derby będzie miał większość w Izbie Gmin dla tego mianowicie, że stronnictwa zbyt się rozdrobiły, iżby mogły się porozumieć i złożyć oppozycyą mogącą, w obecnym rzeczy stanie, opanować władzę.

— Wielu oficerów z okrętów kompanii żeglugi Indyjskiej opuścili swe posady dla emigrowania do Australii.

FRANCYA.

PARYŻ, *9 Września*. Doniesienia gazety *Constitutionnel* i innych publikacyj, przychylnych Rządowi, iż zbiory tegoroczne zboża, o całą ćwierć są obfitsze od lat zwyczajnych potwierdziły się faktem, to jest poniżeniem się ceny na rynku Paryzkim, który, jak wiadomo, od czasu zbudowania tylu dróg żelaznych, zbiegających się w stolicy, stał się składem środkowym handlu zbożowego.

— Uchwalona już została organizacya służby religijnej w nowym kościele, urządzonym w Panteonie.

Służba ta będzie odbywana przez sześciu kapelanów, pod zwierzchnictwem Dziekana. Kościół poświęcony jest głównie opowiadaniu słowa Bożego, które tam będzie miało miejsce codziennie, bez przerwy, i ze szczególnym kierunkiem ku oświeceniu w prawdach religijnych prostego ludu.

— Podczas pobytu jenerała Haynau w Paryżu gazeta angielska *Globe* umieściła następujący list swego korrespondenta:

«Jenerała Haynau w Paryżu nie spotkała żadna przykrość ani obelga. Policya odebrała najsurowsze rozkazy ochraniania go od wszelkiej napaści ze strony wygnańców politycznych. 5 Września jenerał był na wielkim obiedzie u jednego z najcelniejszych tutejszych kapitalistów. Znajdowali się też jenerałowie francuzcy; jeden z nich, wspominając o jego zasługach wojennych, otwarcie wynurzył ubolewanie, iż nigdy niebyła zaprzeczona pogłoska, zaciemiająca jego sławę, mianowicie iż kazał obić rózgami jednę damę. Na to rzekł P. Haynau: «Spodziewam się że Historya mię uniewinni. Dziękuję wam żeście podali mi zręczność odparcia tej podłej potwarzy. Prawdą jest, że jedna dama dostała rózgami. Po abdykacyi Cesarza Ferdynanda, Pani *** wyraziła swoję ztąd radość w najniegodziwszy sposób. Kapitan, dowodzący szwadronem kazał ją pojmać i osiec. Oto jest cała prawda ale przysięgam wam na honor żołnierski, to jest na co mam najdroższego, że to się zdarzyło o sześćdziesiąt mil od miejsca, gdzie się wtenczas znajdowałem, a gdy wiadomość o tém doszła do mnie, ostro naganiłem oficera, który tak nieprzyzwoicie postąpił i kazałem go aresztować.» W dalszej rozmowie jenerał dodał: «Nie wypieram, iż byłem surowym, dowodziłem waleczną Armiją, która była celem wszelkich obelg. Chciałem pokazać że cześć jej jest dla mnie drogą. Poczytuję wojnę za największą dla ludzkości klęskę i sądzę, że surowość, przez którą można przyśpieszyć zwycięztwo

jednej z stron walczących, jest największym dowodem ludzkości. Mówiono, żem z zimną krwią kazał stracić ośmnastu ludzi; ci ludzie byli skazani na śmierć wyrokami sądów; czynności sądowe bynajmniej do mnie nie należały. Mogłem wprawdzie zachować im życie, ale sumienie moje na to nie pozwoliło. Potrzebny był przykład i ja pozostawiłem rzeczy prawnemu rozwiązaniu. Sumienie moje nie wyrzuca mi tej surowości.»

Paryż, 10 Września. Dziennik *Corsaire*, który był przez niejaki czas zawieszony i od dni kilku znowu zaczął wychodzić, został ostatecznie zakazany Dekretem Prezesa Bonaparte. Był on pismem stronnictwa Legitymistów.

— Gazety zaprzeczają dziś wieści rozgłoszonej o odwołaniu jenerała Gemeau z dowodztwa wojsk znajdujących się w Państwie Papiezkiém i zapewniają że jenerał ten wróci do Rzymu z Paryża, gdzie na teraz bawi za urlopem.

— Minister Wojny wydał okolnik, którym, z powodu zupełnej nieznajomości konnej jazdy wielu wyższych oficerów piechoty, pełniących służbę konno, zaleca, iżby zaczynając od inspekcyi 1853 roku, kapitani piechoty nieinaczej byli przedstawiani na Szefów bataljonu, aż kiedy udowodnią przed Inspektorem, iż umieją należycie władać koniem i sami sobą na koniu przed frontem.

— Rzeczą jest już niewątpliwą, że wyjazd Pana d'André, Posła naszego z Hagi, niema żadnego politycznego znaczenia; jest to prosty urlop z powodu interessów familijnych.

— Sławna tancerka Opery, panna Ludwika Noblet umarła po długiej chorobie.

— Minister Marynarki posłał doświadczonych cieślów okrętowych dla obejrzenia puszcz, nigdy siekierą nietkniętych w Algeryi, i z których według wszelkiego podobieństwa Marynarka będzie mogła czerpać obfite materyały do budowy okrętów.

NIEDERLANDY.

HAGA, *10 Września.* (Przez telegraf.) Minister Spraw Zagranicznych wyszedł do dymissyi.

WŁOCHY.

NIZZA, *5 Września.* Rozmaici wychodzcy francuzcy, bawiący tu od czasu zaszłego w formie Rządu przewrotu, odebrali rozkaz przeniesienia się w głąb kraju. Ten środek przedsięwzięty został, jak sądzą, na wstawienie się agentów Rządu Francuzkiego i z powodu zamierzanej przez Prezesa Bonaparte podróży do Departamentu du Var.

FLORENCYA. Sąd Królewski, przed którym staje jako oskarżony były Minister z roku 1848 Guerazzi, odrzucił, 28 Sierpnia, jak się można było spodziewać, wniosek oskarżonego, który nie uznaje właściwości tego sądu.

Być może, rzekł Sąd w swym wyroku, że Guerazzi ma słuszność w twierdzeniu iż naturalnym jego sędzią był Senat, ale gdy ten trybunał obecnie nie istnieje, a sprawiedliwość czynić się musi, ztąd wypada że jedyny trybunał kryminalny dziś istniejący, jest sądem właściwym.

Obrońca Guerazz'ego podał odzew w drodze kassacyi i prosił o zawieszenie sprawy do zapadnienia wyroku sądu kassacyjnego.

Adwokat Jeneralny oparł się temu podaniu i Sąd Królewski przychylił się do wniosków Prokuratora. Na tém zeszło posiedzenie 28 Sierpnia.

Posiedzenie 31 tegoż m. całkiem też było zajęte kwestyą, wznieconą przez obrońcę, który w spisie osób mających świadczyć na stronę oskarżonego, podał samego Wielkiego Xięcia, jego Sekretarza, wszystkich Radzców samegoż Sądu, Adwokata Jeneralnego, wszystkich Ministrów, i t. p.

Prezes pozostawując część świadków, innych niewłaściwie zamieszczonych usunął i mimo usiłowania obrońcy Sąd wydał w tym względzie wyrok w ciągu tegoż posiedzenia. Następne, naznaczone jest na 2 Września.

AMERYKA.

Pokazuje się z depeszy, otrzymanej z Bostonu, że wyprawa Japońska nie zupełnie jest jeszcze zaniechana przez Rząd Stanów Zjednoczonych, gdyż Kommodor Perry, który się znajdował w Halifax, odebrał rozkaz powrócenia do Bostonu ze swym okrętem *Mississipi*, dla połączenia się tam z flotą, przeznaczoną na wyprawę Japońską.

NAJPÓŹNIEJSZE WIADOMOŚCI.

(Przez statek parowy Lubekski.)

DARMSTADT, *10 Września.* J. C. Wysokość W. X. Cesarzewicz Następca Rossyjski przybył tu dziś zrana o godzinie wpół do 6, z Berlina, pociągiem nadzwyczajnym.

PARYŻ, *11 Września.* Cechą charakterystyczną wyborów do Rad Departamentowych, jest wszędzie wielka obojętność wyborców i opieszałość ku uczestniczeniu w tym akcie.

— Dziś: 4½ procentowe 104 fran. 50 centimów, 3 procentowe 77 fran. 60 centimów.

LONDYN, *11 Września.* Królowa Jmć, od przybycia do zamku Balmoral, zwiedza bez przerwy ulepszenia wprowadzone w gospodarstwie rolném tej posiadłości od roku przeszłego. Xiążę Albert oddany jest polowaniu.

— *Morning-Advertiser* donosi, że celniejsi członkowie stronnictwa liberalnego postanowili nie uznawać w żadnej okoliczności lorda Johna Russell za głowę stronnictwa w Izbie Gmin dla tego mianowicie, iż przyjście torysów do władzy przypisują nieprzezorności jego politycznego postępowania.

HAMBURG, *13 Września.* Król i Królowa JJ. Szwedzcy zabrali się 11 b. m. na okręt w Lubece i odpłynęli do Szwecyi.

HISZPANIJA. Piszą z Madrytu, 6 Września do gazety Kolońskiej, że 3 tegoż miesiąca cztery kompanije pułku Zamora zostały na głowę pobite przez bandę Karlistów dowodzoną przez Estudiante pod Alcala de la Seiva; zabito im 10, raniono 25 ludzi i zabrano mnóstwo niewolnika. Wojska

regularne uciekły do Mora de Rubielos zostawiwszy swe bagaże i wielką ilość broni w ręku Karlistów. Dwa pułki mają być wysłane z Madrytu do Aragonii.

(Journ. de S.-P. Pszcz. Półn. R. I.)

ROZMAITOŚCI.

Donoszą z Munich, z dnia 28 Sierpnia: «W naszem mieście zgromadzał się temi dniami kongress skoropisów (stenografów) niemieckich. Jeden z członków P. Baumgartner, z Wiednia, wykładał systemat przez siebie wymyślony, stenografii muzycznej, za pomocą którego można zapisywać kompozycye muzykalne najbardziej skomplikowane, tak prędko, jak są exekwowane. Proby tego wynalazku czynione były w obec Kongressu i wielu wezwanych na nie artystów i powiodły się doskonale. Ten systemat szczególniej ważne będzie miał zastosowanie w notowaniu improwizacyj wielkich artystów, które przez chwilę zachwyciwszy słuchaczy, były na zawsze stracone, nawet dla samych ich twórców.

* * *

W ostatnim tygodniu umarł, mając lat siedmdziesiąt, pewny dżentelman, nazwiskiem Neale, oddawna zamieszkały w okolicach Ashford, w hrabstwie Kent, w Anglii. Posiadał wielką fortunę, wynoszącą w gotowych pieniądzach miljon funtów sterlingów. Przez całe życie był człowiekiem nader excentrycznym, i pozostał takim aż po śmierci, bo ku wielkiemu zmartwieniu spadkobierców, kiedy otworzono testament, pokazało się, że nieboszczyk przeznaczył tylko po 100 funtów sterlingów wykonawcom testamentu, wkładając na nich obowiązek sprawienia mu pogrzebu, cały zaś majątek zapisał Królowej.

* * *

Dwie nader ważne wiadomości w przedmiocie choroby Kartofli zostały udzielone Akademii Nauk Francuzkiej, na jedném z ostatnich posiedzeń.

P. Brierre, z Saint Michel en l'Herm, zauważywszy, że choroba kartofli zjawia się szczególniej na gruntach, które nigdy nie były zalane wodą morską, wniosł ztąd, że dając główkom, przeznaczonym do sadzenia, to, co zwykły znajdować w gruntach słonych, możnaby zachować je od zarazy. Na mocy takiego rozumowania, moczy on kartofe przed posadzeniem w wodzie słonej przez kilka godzin i od dwóch lat już to czyniąc, otrzymuje kartofle zupełnie zdrowe.

Zkądinąd, P. Henryk Bayard, z Chateau Gonthier, zdaje sprawę z doświadczeń, które dokonywał i z których wraz z P. Guérin de Méneville doszedł do wniosku, że choroba może być skutkiem nadmiaru żywotności w główkach kartoflowych.

W celu sprawdzenia tej teoryi, przed posadzeniem kartofli, porozrzynał je na sztuki i do niektórych z nich, mianowicie do większych, powciskał po jedném lub więcej kaliwie zwyczajnego grochu; inne sztuki pozostawił bez tej operacyi.

Na wiosnę 1851 roku posadził jedne i drugie sztuki kartofli razem, na jednej grzędzie. Po niejakim czasie nać kartoflowa i grochowa jednoczasowie się rozwinęły, a w zwykłej porze, gdy kartofle zostały wykopane, P. Bayard przekonał się, że wszystkie te głąbie i główki, w które groch był niejako wszczepiony, były zupełnie zdrowe, wszystkie zaś inne rażone chorobą.

Wyrywając głąbie pojedyncze, jeszcze przed dojrzeniem, P. Bayard uważał, że groch odejmował główce kartoflowej zbyteczną wilgoć i zapewna tym to sposobem zachowywał ją od zarazy.

Proby te powtarzane były na gruncie pulchnym, pognojnym, w ogrodzie warzywnym, i nadto kartofle tam sadzone wraz z innemi ogrodowinami, były polewane; skutek wszakże był tenże sam. W główkach, w których groch był powciskany, choroba bynajmniej się nie objawiła, podczas kiedy w innych, w podobnychże okolicznościach zostających, szybkie czyniła postępy. (Dodamy uwagę, że postrzeżenie P. Bayard zgodne jest ze zdaniem sławnego botanika P. de Candolle, (Tygodn. 1852, № 38), że choroba kartofli wyniknęła z ciągłej uprawy tej rośliny na gruntach pognojowych, kiedy w swej ojczyznie rośnie ona naturalnie na gruntach najchudszych. Ta uprawa o której mówi P. de Candolle czemże jest innem, jak nadmiernem podniesieniem żywotności roślinnej?)

* * *

Gazety angielskie donoszą, że Pan J. S. Brown przedsięwziął zbudować podług nowego systematu statek parowy, który we 24 godzin przebiegać będzie Ocean Atlantycki, z portu Liverpool do New-York, a tylko dwa tygodnie czasu potrzebować na podróż z Anglii do Indyj Wschodnich. Okręt ten ma być zabezpieczony od szturmów, burz i fali, bowiem ma się tylko ślizgać po powierzchni; tym samym podróżni będą wolni od morskiej choroby. To przedsięwzięcie, które zdaje się być z krainy marzeń, jest wszakże szczegółowie roztrząsane w poważném piśmie *Dzienniku Górnictwa* i pismo to uważa je za bardzo podobne do uskutecznienia.

(W naszej epoce, gdzie tyle się spełniło cudów mechaniki i fizyki, nic już nie wydaje się nieprawdopodobném.)

* * *

Podług ostatniego popisu, w dniu 1 Stycznia 1851 roku ludność Madrytu składała się jak następuje: mężczyzn nieżonatych 66,305, kobiet niezamężnych 65,577; żonatych 41,645, zamężnych 38,721, wdowców 6,554, wdów 15,704. Ogół 234,000 mieszkańców.

Позволяется печатать. 8 Сентября 1852 года. *Ценсоръ Н. Ахматовъ.*
W DRUKARNI WOJENNEJ.